

**Národná správa za rok 2013
podávaná k 30.6.2014**

**Úrad pre reguláciu sieťových odvetví
Slovensko**

1. Úvod

Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ďalej len „úrad“) považuje štátnu reguláciu v sektore energetiky za stále potrebnú. Presvedčivý dôkaz o jej vysoko aktuálnej potrebe podala svetová hospodárska a finančná kríza, ktorá poučky o slobodnej ruke trhu, ktorá si s krízou poradí, pozitívne vyrieši všetky problémy a naštartuje ekonomický rast, poslala do sveta nesplnených snov.

Rok 2013 možno charakterizovať ako obdobie stabilného regulačného rámca, ktorý v energetike na Slovensku vytvoril štandardné podnikateľské prostredie s rozvinutou hospodárskou súťažou. Uplynulý rok však nastolil pred úrad aj otázky, ktorých ozveny siahali až do orgánov Európskej únie. Problémom roku 2013, okolo ktorého sa viedli vzrušené diskusie, vedúce až k obvineniam úradu z deštrukcie trhu, boli sieťové poplatky v elektrine.

Úrad musel čeliť silným tlakom lobistických skupín, ktorých argumentáciu si, žiaľ, osvojili aj orgány Európskej únie, čo sa odrazilo v rozličných pripomienkach, vyšetrovaniach a priamych obvineniach z netransparentnosti jeho postupov a slabej dôkaznosti použitých údajov. Na nedorozumeniach a pochybnostiach o správnosti postupov úradu sa podpísala aj nevšímavosť orgánov Európskej únie voči vysvetleniam a faktom zo strany úradu, ktoré jasne popisovali neopodstatnenosť výhrad jej úradníkov. Úrad dokázal, že jeho legislatíva a rozhodnutia sú plne v súlade s legislatívou Európskej únie a že výhrady pramenia okrem iného aj z mylnej interpretácie údajov, ktoré poskytuje Eurostat, na ktorého nekonzistentnú metodiku získavania údajov z členských krajín už veľa krát upozorňoval..

Napriek týmto okolnostiam úrad realizoval svoje predsavzatia vytýčené v regulačnej politike a prostredníctvom svojich zásahov a opatrení dokázal sieťové poplatky znižovať a udržať tak už päť rokov po sebe koncovú cenu elektriny prakticky nezmenenú.

V rámci cenovej regulácie dodávky elektriny a plynu úrad preferoval stimulačné metódy regulácie, ako je napríklad „price cap“, ktorou sa stanovujú maximálne ceny. Dodávatelia elektriny a plynu nemôžu tieto maximálne ceny prekročiť, ale každý dodávateľ môže v konkurenčnom prostredí použiť celý rad postupov na získanie zákazníka. Treba zdôrazniť, že korektnosť praktík úrad v rámci jeho kompetencií monitoruje a dôsledne kontroluje. Nie je preto pravda, že regulácia súťaž na trhu obmedzuje a deformuje.

Každý legislatívny akt úradu podliehal vlastnej podrobnej analýze, na čo má zriadený osobitný odbor. Všetky pripravované a realizované kroky sa posudzovali z hľadiska ich dopadov na trh s elektrinou a plynom. Štúdie a analýzy boli vypracovávané na základe poskytnutých údajov od regulovaných subjektov a na základe osobnej a písomnej komunikácie s účastníkmi trhu. V rámci opatrení na zlepšenie fungovania trhu s energiami tak úrad prijal opatrenia, ktoré zaručujú odberateľom bezpečnú a spoľahlivú dodávku. Slovenská republika tým dokázala efektívne implementovať štandardné postupy v ochrane spotrebiteľov, ktoré sa uplatňujú aj v ostatných štátoch Európskej únie.

Udržať stabilitu cien elektriny s úradu podarilo aj preto, že svojimi zásahmi na základe nových právomocí, ktoré mu udelili zákony o energetike a regulácii v sieťových odvetviach, prijaté v roku 2012, optimalizoval negatívny dopad nákladov na výrobu elektriny z obnoviteľných zdrojov, čo mu umožnilo znížiť koncovú cenu elektriny.

Nová legislatíva, hlavne v súvislosti s unbundlingom, zohrala pozitívnu úlohu aj v snahe úradu znižovať náklady regulovaných subjektov. Monitorovanie a operatívne zásahy úradu v prípade tzv. SLA zmlúv v rámci vertikálne integrovaného podniku mali za následok spresnenie štruktúry oprávnených nákladov a elimináciu neoprávnených nákladov, ktoré podstatne ovplyvňovali koncovú cenu energií.

Pokrok sa dosiahol aj v novom druhu štátnej regulácie - štandardoch kvality. Ich zavedenie prinieslo nielen vyššiu kvalitu dodávok a služieb v energetike, ale aj lepšiu ochranu odberateľov. V roku 2013 sa zaviedli do praxe automatické kompenzačné platby za porušenie štandardov kvality a Slovensko sa tak zaradilo medzi niekoľko málo krajín, ktoré tento moderný spôsob regulácie uplatňujú.

V medzinárodnej oblasti treba spomenúť úspešné fungovanie prepojených trhov (market coupling), ktoré spočíva v čoraz účinnejšom pridelovaní voľných cezhraničných kapacít. Zobchodované množstvo elektriny na prepojených trhoch Slovenska, Českej republiky, Maďarska a postupne pripojujúceho sa Rumunska prispieva k väčšej spoľahlivosti dodávok, vyššej likvidite trhu a nižšej cenovej volatilitate. Zvýšený záujem krajín strednej a východnej Európy o nadviazanie spolupráce v tejto oblasti svedčí o správnosti cesty budovania regionálnych trhov s elektrinou a plynom.

S potešením možno konštatovať, že renomé úradu narástlo nielen v prostredí energetiky, ale aj na verejnosti. Svedčí o tom každoročne až rapidne sa zväčšujúci nárast počtu podnetov a sťažností na účastníkov trhu, ktoré úrad vyriešil a ktoré sú prejavom dôvery v schopnosti využitia kompetencií úradu na prospech spotrebiteľov.

2. Hlavný vývoj na trhu s elektrinou a zemným plynom

Trh s elektrinou a plynom v Slovenskej republike (ďalej len „trh“) sa v roku 2013 rozvíjal v súlade s európskou legislatívou v rámci 3. energetického balíčka implementovanou do národnej energetickej legislatívy a hlavnými zámermi Európskej únie ako sú vytvorenie jednotného funkčného vnútorného trhu s maximálnou mierou liberalizácie rešpektujúc špecifickú ekonomickú situáciu v SR a s prihliadnutím na ochranu zraniteľných odberateľov s využitím všetkých možností, ktoré členskými štátmi poskytujú ustanovenia smerníc Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES a 2009/73/ES.

Otvorený trh s elektrinou v roku 2013 zaznamenal pokračujúci trend mierneho poklesu spotreby elektriny, pričom odberatelia elektriny v roku 2013 spotrebovali 28 681 GWh a výroba elektriny na Slovensku mierne vzrástla na hodnotu 28 590 GWh.

V roku 2013 bola hodnota ukazovateľa zmeny dodávateľa elektriny u odberateľov elektriny v domácnostiach 3,58 %, zatiaľ čo u odberateľov mimo domácností bola táto hodnota 6,98%.

Spotreba zemného plynu koncových odberateľov plynu v SR v roku 2013 dosiahla 54,8 TWh. V porovnaní s rokom 2012 to predstavuje nárast spotreby plynu o 1,1 %. Z hľadiska počtu aktívnych dodávateľov plynu možno v roku 2013 pozorovať nasýtenie trhu a nepredpokladá sa už ich výrazný nárast. V kategórii odberateľov plynu v domácnosti bol zaznamenaný medziročný pokles počtu zmien dodávateľa plynu na 88 tisíc a oproti predchádzajúcemu roku to znamená pokles o vyše 43 tisíc zmien dodávateľa plynu. Napriek tomu stále však možno pozorovať snahy odberateľov o zmenu dodávateľa plynu. Rastúci trend switchingu možno pozorovať v kategórii stredných odberateľov a v kategórii veľkoodberateľov, kde ukazovateľ switchingu dosiahol v roku 2013 doteraz najvyššiu hodnotu 26,9 % oproti hodnote 17,1 % v roku 2012.

Z hľadiska transpozície 3. energetického balíčka do slovenskej legislatívy bolo významnou udalosťou v roku 2013 udelenie certifikácie a určenie nezávislého prevádzkovateľa prepravnej siete eustream, a.s. (model ITO) v rámci vertikálne integrovaného plynárenského podniku a udelenie certifikácie nezávislosti prevádzkovateľovi prenosovej sústavy SEPS, a.s., ktorý splnil podmienky podľa modelu oddelenia vlastníctva.

3. Trh s elektrinou

3.1. Regulácia sústavy

Úrad v roku 2013 vykonával cenovú reguláciu pre

- prístup do prenosovej sústavy a prenos elektriny,
- prístup do distribučnej sústavy a distribúciu elektriny,
- pripojenie do sústavy,
- poskytovanie systémových služieb,
- poskytovanie podporných služieb.

v súlade s vyhláškou úradu č. 225/2011 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike v znení neskorších predpisov.

3.1.1. Oddelenie

Slovenská republika prebrala do svojho právneho poriadku smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou. Slovenská republika realizovala oddelenie už podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/52/ES. Podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES zdokonalila rozvoj jednotného trhu s elektrinou a okrem toho umožnila vykonať certifikáciu prevádzkovateľa prenosovej sústavy v súlade s požiadavkami fungovania spoločného trhu s elektrinou.

Úrad v konaní o certifikácii zistil, že spoločnosť Slovenská elektrizačná prenosová sústava ako jediný prevádzkovateľ prenosovej sústavy v Slovenskej republike splnila všetky podmienky špecifikované v zákone o energetike. Podľa zákona o regulácii úrad rozhodnutím zo dňa 14.10.2013 spoločnosti udelil certifikáciu. Pri vydávaní rozhodnutia zohľadnil stanovisko

Európskej komisie. Završením samotného procesu certifikácie bolo vydanie rozhodnutia ministerstvom zo dňa 22.11.2013 o splnení podmienok vlastníckeho oddelenia prevádzkovateľa prenosovej sústavy.

3.1.2. Technická funkčnosť sústavy

Činnosť úradu v tejto oblasti bola v roku 2013 zameraná hlavne na schvaľovanie prevádzkových poriadkov sústavy, schvaľovanie a sledovanie spôsobu a objemu zabezpečovania podporných služieb vrátane určovania maximálnych cien a na sledovanie dodržiavania štandardov kvality tak, aby bola v plnom rozsahu zabezpečená spoľahlivosť a bezpečnosť sústavy a rozvoj jednotného trhu s elektrinou.

Prevádzkovateľ prenosovej sústavy v súlade s platnou legislatívou predložil dňa 02.12.2013 úradu na schválenie desaťročný plán rozvoja sústavy. Tento plán obsahoval východiská a ciele ako aj plánované investície s časovým horizontom desiatich rokov. Úrad v rámci svojej kompetencie začal verejnú diskusiu k predloženému materiálu.

Podporné služby a systémové služby

Základné pásmo spotreby elektriny na Slovensku je zabezpečované medzi výrobcom a spotrebiteľom buď priamo alebo prostredníctvom obchodníkov s elektrinou. Regulačnú energiu obstaráva prevádzkovateľ prenosovej sústavy. Prevádzkovateľ prenosovej sústavy na základe zmluvy o poskytovaní podporných služieb (ďalej len „PpS“) nakupuje od certifikovaných poskytovateľov týchto služieb všetky PpS. Dôsledne je pri nákupe uplatňovaný princíp voľnej súťaže na základe ekonomicky efektívneho princípu. Vzhľadom na fakt, že elektroenergetický sektor na Slovensku je charakteristický dôsledným oddelením výroby, prenosu a distribúcie elektriny, konkurencia na trhu podporných služieb je dostatočná. Vývoj v zabezpečovaní PpS v roku 2013 bol charakterizovaný orientovaním sa na služby s kratším časom aktivácie.

Štandardy kvality

Regulačná politika úradu si kladie za cieľ posilnenie trhových princípov v sieťových odvetviach s dôrazom na ochranu spotrebiteľa a oprávnených záujmov regulovaných subjektov. Preferuje použitie stimulačných regulačných metód a dôrazne sa zameriava na sledovanie a postihovanie neplnenia štandardov kvality ako novej metódy regulácie.

Rozšírením rozsahu regulácie o reguláciu kvality podľa § 22 zákona č. 250/2012 Z. z. sa prispelo k skvalitneniu dodávaných tovarov a služieb tak, aby sa zabránilo zneužívaniu dominantného postavenia regulovaných subjektov na trhu a chránili sa práva a povinnosti účastníkov trhu.

Sumárne vyhodnotenie štandardov kvality za rok 2013 mali regulované subjekty predložiť úradu v rozsahu príslušných príloh jednotlivých vyhlášok úradu, ktorými sa ustanovujú štandardy kvality, do konca februára 2013, a to buď elektronicky prostredníctvom on-line formulárov, alebo v listinnej podobe.

Od 1.1.2013 boli do praxe zavedené kompenzačné platby a regulované subjekty tak mali povinnosť v prípade, ak nastalo porušenie štandardov kvality, uhradiť automaticky kompenzačnú platbu odberateľovi. Spolu za rok 2013 bolo odberateľom vyplatených 373 651,20 eur.

Monitoring ochranných opatrení

Monitoring ochranných opatrení v zmysle článku 37(1) t) v nadväznosti na článok 42 smernice 2009/72/ES je vykonávaný Ministerstvom hospodárstva SR (ďalej len „ministerstvo“).

Regulačný rámec OZE

Podmienky podpory výroby elektriny z OZE zdrojov sú upravené v zákone č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len "zákon č. 309/2009 Z. z.") a vo vyhláske úradu č. 225/2011 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike v znení neskorších predpisov (ďalej len "vyhláska č. 225/2011 Z. z."). Zákon č. 309/2009 Z. z. presne špecifikuje spôsoby a podmienky podpory výroby elektriny z OZE. Spôsoby podpory sú zadefinované v § 3 tohto zákona:

- a) prednostným
 - pripojením zariadenia na výrobu elektriny do regionálnej distribučnej sústavy,
 - prístupom do sústavy,
 - prenosom elektriny, distribúciou elektriny a dodávkou elektriny,
- b) odberom elektriny prevádzkovateľom regionálnej distribučnej sústavy, do ktorej je zariadenie výrobcu elektriny pripojené za cenu elektriny na straty,
- c) doplatkom,
- d) prevzatím zodpovednosti za odchýlku prevádzkovateľom regionálnej distribučnej sústavy.

Vo vyhláske č. 225/2011 Z. z. sú stanovené bližšie podrobnosti týkajúce sa samotnej podpory výroby elektriny z OZE vrátane výkupných cien pre takto vyrobenú elektrinu rozdelenú na jednotlivé technológie. V roku 2013 boli znižované výkupné ceny pre niektoré druhy technológií oproti roku 2012. Túto zmenu vyvolala zmena podmienok na trhu s elektrinou.

Počas roka 2013 bol novelizovaný zákon č. 309/2009 Z. z. Najdôležitejšie zmeny sa týkali sprísnenia podmienok priznania podpory, zaviedla sa možnosť odobratia podpory ako aj povinnosť vrátenia neoprávnene získanej podpory.

3.1.3. Sieťové tarify pre pripojenie a prístup

V hodnotenom roku 2013 v elektroenergetike na základe schválenej regulačnej politiky na roky 2012 – 2016 sa uplatňovala metóda cenového stropu - tzv. price cap. Táto stimulačná metóda cenovej regulácie dáva príležitosť prevádzkovateľom sústav, aby si ponechali dosiahnutý vyšší zisk, ak sa budú správať efektívne a optimalizovať svoje náklady.

Cena elektriny pre konečných spotrebiteľov tvorí vo všeobecnosti cena za regulované a neregulované zložky. Medzi regulované zložky patria činnosti, ktoré sú spojené s prepravou

elektriny od výrobcu prostredníctvom sústav ku koncovému odberateľovi (t.j. prenos a distribúcia) a činnosti spojené so zabezpečením stability elektrizačnej sústavy (podporné služby, systémové služby a služby za prevádzkovanie systému, ktoré obsahujú príspevky na podporu výroby elektriny z OZE, z vysoko účinnej KVET a z domáceho uhlia a taktiež náklady na prevádzku organizátora krátkodobého trhu s elektrinou) a u odberateľov elektriny v domácnosti aj cena za dodávku elektriny, ktorá sa odvíja od ceny elektriny na voľnom trhu (podľa burzy PXE).

V oblasti cenovej regulácie dotknutých činností vydal úrad pre rok 2013:

- 327 cenových rozhodnutí za prístup do prenosovej sústavy a prenos elektriny, za prístup do distribučnej sústavy a distribúciu elektriny, za pripojenie do sústavy, za dodávku elektriny pre domácnosti a za dodávku elektriny dodávateľom poslednej inštancie,
- 87 rozhodnutí o cene elektriny pre stanovenie doplatku pre výrobcov elektriny technológiami kombinovanej výroby elektriny a tepla,
- 2 377 rozhodnutí o cene elektriny pre stanovenie doplatku pre výrobcov elektriny z obnoviteľných zdrojov energie.

V roku 2013 úrad v nadväznosti na zákon č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach vypracoval vyhlášku úradu č. 221/2013 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike.

Úrad pri príprave uvedenej vyhlášky oslovil rozhodujúce regulované subjekty s návrhom na predloženie námietok, ktoré pomôžu rozvoju trhu. Všetky pripomienky boli prerokované a tie, ktoré napomáhali rozvoju trhu, boli zapracované do konečného návrhu vyhlášky. Celá diskusia a jej výsledky boli verejne dostupné na portáli právnych predpisov SR. Podľa vyhlášky sa postupovalo potom v cenových konaniach vedených úradom v roku 2013 pre rok 2014.

V roku 2013 tarifa za prenesenú elektrinu oproti roku 2012 poklesla o 51,26 %, tarifa za rezervovaný výkon oproti roku 2012 vzrástla o 25,49 %, a to z dôvodu zmeny pomeru váh rezervovaného výkonu a prenesenej elektriny (práce). Tarifa za systémové služby sa zvýšila, a to z hodnoty 7,33 €/MWh na úroveň 7,95 €/MWh, čo predstavuje nárast o 8,46 %. Tarifa za straty pri prenose elektriny vzrástla o 20,04 % a to z dôvodu neplánovaných prenosov elektriny spôsobených „kruhovými“ tokmi z Nemecka, ktoré boli zapríčinené prevádzkou obnoviteľných zdrojov.

Výška tarify za prevádzkovanie systému na rok 2013 sa oproti roku 2012 zvýšila o 0,32 €/MWh na hodnotu 16,02 €/MWh, čo predstavuje nárast o 2,04 %. Dôvodom bola hlavne intenzívna výstavba obnoviteľných zdrojov energie a ich povinná podpora v súlade s platnými smernicami EÚ a tiež vysoko účinnej kombinovanej výroby elektriny a tepla. Okrem toho sa náraste tarify podieľala aj podpora výroby elektriny domáceho uhlia (v súlade so smernicou 72/2009/ES) a náklady na činnosť organizátora krátkodobého trhu s elektrinou, ktorý významnou mierou prispieva k liberalizácii trhu s elektrinou na vymedzenom území.

3.1.4. Cezhraničné otázky

Slovenský prevádzkovateľ prenosovej sústavy - spoločnosť SEPS, a. s. sa pri postupoch pridelovania cezhraničných kapacít a riadenia preťaženia na cezhraničných profiloch riadi Pravidlami trhu s elektrinou a Prevádzkovým poriadkom prenosovej sústavy, ktorý schvaľuje úrad. Kapacita cezhraničných prepojení prenosovej sústavy SR v roku 2013 dostatočne zabezpečovala stabilitu a bezpečnosť sústavy nielen v SR, ale i v podmienkach Európskej únie.

Úrad v roku 2013 spolupracoval v oblasti cezhraničných záležitostí s príslušnými regulačnými orgánmi a Agentúrou pre spoluprácu regulačných orgánov (ďalej „ACER“) v zmysle ustanovení nariadenia č. 2009/ES/714 v rámci regiónu stredná a východná Európa (ďalej „región CEE“).

Na cezhraničnom profile SR – ČR funguje od roku 2011 vnútro denné pridelovanie kapacít, a to bezodplatne, na základe prijatia zadaných požiadaviek na cezhraničný prenos, pričom sa uplatňuje princíp „first come first served“.

Na cezhraničných profiloch medzi SR a ČR na jednej strane a SR a Maďarskom na strane druhej je od 11.09.2012 pridelovaná denná kapacita prostredníctvom implicitnej aukcie v rámci spoločného prepojeného krátkodobého trhu týchto krajín, tzv. trilaterálneho market coupling-u za použitia metódy kalkulácie dostupných kapacít. Začiatkom roku 2013 bolo medzi piatimi krajinami: ČR, Slovensko, Maďarsko, Rumunsko a Poľsko podpísané memorandum o porozumení o rozšírení trilaterálneho market coupling-u o ďalšie dve krajiny. Neskôr, v dôsledku odstúpenia poľských účastníkov trhu, v projekte rozšírenia pokračovali v priebehu roku 2013 len zvyšné štyri krajiny.

V rámci projektu trilaterálneho market coupling-u sú už používané systémy vyvíjané pre cieľový európsky model denného trhu s elektrinou (ďalej len „cieľový model“). Tento model európskeho cenového prepojenia súbežne určuje množstvá a ceny vo všetkých príslušných pásmach na základe princípu marginálneho stanovenia ceny podľa rámcových usmernení ACER o alokácii kapacít a riadení preťaženia v regióne CEE.

Príjmy z poplatkov za riadenie preťaženia pre spoločnosť SEPS tvorili v roku 2013 čiastku 24 983 097,64 EUR. Úrad vykonal v predmetnom roku sledovanie využitia príjmov v zmysle článku 16 (6) nariadenia č. 2009/ES/714 a konštatuje, že všetky príjmy národného PPS vyplývajúce z pridelenia spojovacích vedení sa použili na garantovanie skutočnej dostupnosti pridelenej kapacity a na udržiavanie alebo zvyšovanie kapacít spojovacích vedení prostredníctvom investícií.

3.1.5. Plnenie súladu

Transpozícia ustanovení 3. energetického balíčka bola vykonaná prijatím zákona č. 250/2012 Z. z. z 31. júla 2013 o regulácii sieťových odvetví s účinnosťou 1. septembra 2012 a zákona č. 251/2012 Z. z. z 31. júla 2012 o energetike s účinnosťou 1. septembra 2012.

3.2. Podpora hospodárskej súťaže

3.2.1. Veľkoobchodný trh

Rozhodujúcimi účastníkmi na trhu s elektrinou v Slovenskej republike boli v roku 2013:

- Slovenské elektrárne, a. s. (ďalej len „SE, a. s.“) - najvýznamnejší (dominantný) výrobca elektriny, ktorý v roku 2013 zabezpečoval výrobou elektriny z vlastných zdrojov 70,74 % z výroby elektriny v rámci SR. Výroba elektriny v objeme 20 224 GWh zabezpečuje 70,51 % spotreby elektriny v rámci SR. Inštalovaný výkon vlastných zariadení SE, a.s. na výrobu elektriny je 4 992,9 MW.
- Podporovaní výrobcovia elektriny z obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnou kombinovanou výrobou elektriny a tepla.
- Slovenská elektrizačná a prenosová sústava, a. s. (ďalej len „SEPS“) ako výhradný držiteľ povolenia na prenos elektriny, prevádzkovateľ národnej prenosovej sústavy (ďalej len „PS“), plniaci aj úlohy energetického dispečingu (zabezpečuje vyrovnanú bilanciu na vymedzenom území SR).
- OKTE a.s., organizátor krátkodobého trhu s elektrinou ako inštitúcia na vyhodnocovanie a organizovanie krátkodobého trhu s elektrinou a zabezpečovanie zúčtovania, vyhodnotenia a vysporiadania odchýlok na území SR.
- Západoslovenská distribučná, a.s., Stredoslovenská energetika - Distribúcia, a. s., a Východoslovenská distribučná, a. s. – výhradní prevádzkovatelia regionálnych distribučných sústav (ďalej len „RDS“) na príslušných častiach vymedzeného územia, do ktorých je pripojených viac ako 100 000 odberných miest. Okrem uvedených troch spoločností na trhu s elektrinou pôsobí aj 160 držiteľov povolení na distribúciu elektriny. Ide o prevádzkovateľov miestnych distribučných sústav (ďalej len „MDS“) v areáloch výrobných, ale aj nevýrobných spoločností, do ktorých je pripojených menej ako 100 000 odberných miest.
- Ostatné subjekty s povolením podnikat' v elektroenergetike, ktorých je spolu 435.

3.2.1.1. Monitorovanie úrovne cien, úrovne transparentnosti, stupňa a efektívnosti otvorenia trhu a hospodárskej súťaže

Monitorovanie veľkoobchodného trhu s elektrinou vykonáva odbor kvality a analýz ako samostatný a na tento účel zriadený odbor úradu.

Obchodovanie s elektrinou sa uskutočňuje najmä prostredníctvom bilaterálnych obchodov, uzatváraných za trhových podmienok, zvyčajne cez rôzne brokerské platformy, Pražskú energetickú burzu PXE a európsku energetickú burzu EEX, ktoré sú považované za najtransparentnejšiu a najférovejšiu cestu ako obchodovať elektrinu na dlhodobej báze v tomto regióne. Zvyšková elektrina, ktorá nie je predaná na ročnej báze, je zobchodovaná na krátkodobej báze, na slovenskom spotovom trhu a okolitých trhoch na bilaterálnej báze, opäť najmä prostredníctvom brokerských platforiem. Tento objem predstavuje približne 10% celkovej ročnej produkcie a rešpektuje nepredvídateľnosť našich vodných zdrojov a možných výpadkov iných zdrojov vo výrobnom portfóliu v regióne.

Z dôvodu veľkosti a likvidity slovenského energetického trhu je nevyhnutný vývoz alebo dovoz na dennej báze. Výhodou slovenského trhu s elektrinou je práve dobré prepojenie elektrizačnej sústavy na okolité trhy. Po dostavbe a zapojení blokov 3 a 4 JE Mochovce do systému, bezpečnosť dodávok elektriny na Slovensku výrazne stúpne a čiastočne sa obnoví aj exportný potenciál krajiny na trhu s elektrinou.

Aktuálne sa trh snaží eliminovať negatívne dopady súvisiace s rozmachom obnoviteľných zdrojov energie v Európe s dopadom na funkčnosť elektrizačnej sústavy, ale aj na koncové ceny elektriny. Rastúca spotreba elektriny indikuje oživenie ekonomiky.

3.2.2. Maloobchodný trh

Postupný nárast dodávok elektriny novými dodávateľmi elektriny sa dostal na významnú úroveň a dnes sa už dodávatelia nerozlišujú na tradičných a alternatívnych, ale skôr na nových a starých alebo veľkých a malých.

Cenovej regulácii v oblasti dodávky elektriny v roku 2013 podliehala:

- dodávka elektriny pre domácnosti,
- dodávka elektriny malým podnikom,
- dodávka elektriny dodávateľom poslednej inštancie.

Na posúdenie úrovne liberalizácie trhu s elektrinou a plynom sa používa percentuálny ukazovateľ, tzv. switching rate, ktorý vyjadruje mieru počtu odberných miest so zmenou dodávateľa elektriny či plynu k celkovému počtu odberných miest v uvedenom roku.

V roku 2013 zmenilo viac ako 76 tisíc domácností svojho dodávateľa elektriny. Hodnota ukazovateľa zmeny dodávateľa elektriny v tomto segmente predstavovala 3,58 %. Stále viac odberateľov si uvedomuje svoju zákonnú možnosť zmeny dodávateľa a využíva ju. Hlavným motívom na zmenu dodávateľa je pre odberateľov najnižšia cena. V kategórii odberateľov elektriny mimo domácnosti ukazovateľ switchingu dosiahol hodnotu 6,98 %, čo predstavuje zmenu dodávateľa u viac ako 22 tisíc odberateľov elektriny mimo domácnosti.

Pri zmene dodávateľa elektriny rozhoduje okrem ceny elektriny aj kvalita služieb (poradenstvo, osobný prístup a individuálna ponuka, zmluvné podmienky, komplexné služby súvisiace s dodávkou elektriny a pod.). Z doterajších skúseností a praxe vyplýva, že takmer polovica odberateľov má tarify a sadzby nastavené nevýhodne a mohli by ušetriť značnú časť nákladov za dodávku elektriny.

Dodávka elektriny pre domácnosti

Úrad určil pre dodávateľov elektriny pôsobiacich v SR maximálne ceny za dodávku elektriny pre domácnosti na rok 2013 spolu s podmienkami ich uplatňovania. Maximálne ceny za dodávku elektriny pre domácnosti sú dvojzložkové, pozostávajú z mesačnej platby za jedno odberné miesto za mesiac a ceny za elektrinu odobratej v nízkom pásme alebo vo vysokom pásme. Dodávka elektriny pre domácnosti je rozdelená do ôsmich sadziieb.

Úrad vždy stanovuje maximálne ceny vo svojich rozhodnutiach. Dodávateľia v rámci svojich obchodných aktivít stanovovali rôzne zľavy a výhody pre odberateľov. Úrad na svojom webovom sídle ponúka tzv. cenovú kalkulačku, kde si každý odberateľ môže na základe predpokladu svojej spotreby a úradom schválenej ceny pre konkrétneho dodávateľa vybrať toho najvýhodnejšieho dodávateľa elektriny.

Východiskovými parametrami, na základe ktorého sa stanovovala maximálna cena za dodávku elektriny pre domácnosti v roku 2013 bol aritmetický priemer denných cien oficiálneho kurzového lístka, zverejneného burzou PXE (POWER EXCHANGE CENTRAL EUROPE) na jej webovom sídle, produktu F PXE CZ BL Cal-t, ďalej koeficient v percentách maximálne vo výške 12 % na pokrytie plánovaného diagramu dodávky elektriny pre domácnosti a náklady na odchýlku súvisiace s dodávkou elektriny domácnostiam.

Na základe týchto skutočností je štruktúra ceny za dodávku elektriny pre domácnosti uvedená v nasledovnej tabuľke:

Dodávka elektriny pre malé podniky

V roku 2012 bola zrušená cenová regulácia za dodávku elektriny malým podnikom. Zrušenie cenovej regulácie v roku 2012 znamenalo nárast cien za dodávku elektriny u niektorých odberateľov elektriny aj o cca 20 %. Vzhľadom na neodôvodnený nárast cien v tomto segmente úrad od 1.1.2013 opätovne pristúpil k cenovej regulácii za dodávku elektriny malým podnikom. Cenová regulácia za dodávku elektriny malým podnikom v roku 2013 bola zavedená v súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady č. 2009/72/ES.

Za malý podnik je považovaný koncový odberateľ elektriny s ročnou spotrebou elektriny za všetky jeho odberné miesta najviac 30 000 kWh za rok, ktorý predchádza roku predloženia návrhu ceny. Dodávka elektriny malému podniku je rozdelená do jedenástich sadzieb. Na rok 2013 úrad vydal 109 cenových rozhodnutí pre dodávku elektriny malým podnikom.

Východiskovými parametrami, na základe ktorého sa stanovovala maximálna cena za dodávku elektriny pre malé podniky v roku 2013 bol aritmetický priemer denných cien oficiálneho kurzového lístka, zverejneného burzou PXE (POWER EXCHANGE CENTRAL EUROPE) na jej webovom sídle, produktu F PXE CZ BL Cal-t, ďalej koeficient v percentách maximálne vo výške 12 % na pokrytie plánovaného diagramu dodávky elektriny pre domácnosti a náklady na odchýlku súvisiace s dodávkou elektriny pre malé podniky. Štruktúra priemernej ceny pre malé podniky je uvedená v nasledovnej tabuľke:

Dodávka elektriny dodávateľom poslednej inštancie

Dodávateľ poslednej inštancie je povinný dodávať elektrinu odberateľom elektriny, ktorí sú pripojení k distribučnej sústave a ktorých dodávateľ stratil spôsobilosť dodávať elektrinu alebo prišlo k zastaveniu procesu zmeny dodávateľa elektriny a zároveň ku dňu prerušenia dodávok elektriny nemajú zabezpečenú dodávku elektriny iným spôsobom.

Počas roku 2013 bol využitý inštitút dodávateľa poslednej inštancie v dvoch prípadoch, kedy malý alternatívny dodávateľ (Vaša energia, s.r.o.) elektriny prestal si plniť povinnosti na vymedzenom území prevádzkovateľov distribučných sústav Stredoslovenská energetika - Distribúcia, a. s., a Východoslovenská distribučná, a. s. podľa platnej legislatívy a jeho záväzky týkajúce sa dodávky elektriny koncovým odberateľom elektriny prevzali dodávateľia poslednej inštancie.

3.2.2.1 Monitorovanie úrovne cien, úrovne transparentnosti, stupňa a efektívnosti otvorenia trhu a hospodárskej súťaže na maloobchodnom trhu s elektrinou

Okrem cenovej regulácie úrad, v súlade so zákonom č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach, vypracoval vyhlášku úradu č. 24/2013 Z. z., ktorou sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s elektrinou a pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s plynom. Vyhláška vysvetľuje práva a povinnosti účastníkov trhu s elektrinou a precizuje podmienky pre fungovanie liberalizovaného trhu s elektrinou na Slovensku. Vyhláška zaviedla opatrenia pre zvýšenie transparentnosti trhu s elektrinou a upravila podrobnosti pre vznik centrálného dátového skladu a centrálnu fakturáciu.

Ďalšími záväznými dokumentmi pre účastníkov trhu s elektrinou, podporujúce transparentnosť a účinnosť trhu s elektrinou, sú úradom schvaľované prevádzkové poriadky, do ktorých prevádzkovatelia sústav zapracovali pravidlá trhu s elektrinou na vlastné prevádzkové podmienky. Úrad taktiež vypracoval vzorový prevádzkový poriadok pre prevádzkovateľov distribučných sústav. Odlišnosti v prevádzkových poriadkoch voči vzorovému prevádzkovému poriadku podliehajú schvaľovaniu úradom. Na základe žiadosti prevádzkovateľov sústav úrad v roku 2013 posúdil a schválil 49 prevádzkových poriadkov.

Dôležitou novou právomocou úradu podľa zákona o regulácii je schvaľovanie obchodných podmienok dodávateľa elektriny, ktorí poskytujú univerzálnu službu (ďalej len „Obchodné podmienky“). Obchodné podmienky tvoria neoddeliteľnú súčasť zmlúv o dodávke elektriny a podrobne upravujú práva a povinnosti tak dodávateľa ako aj odberateľa pri dodávke elektriny. Úrad vypracoval vzorové obchodné podmienky pre dodávateľov elektriny, ktorí poskytujú univerzálnu službu (dodávateľia malým podnikom alebo domácnostiam). Tieto vzorové obchodné podmienky zjednotili úroveň ochrany odberateľa na úroveň, ktorú sú povinní všetci dodávateľia dodržať. Zvýšila sa tak ochrana odberateľov elektriny a zabránilo sa nekalým praktikám v obchodnom styku. Jednotlivé odlišnosti schvaľuje úrad. V roku 2013 úrad schválil v oblasti elektroenergetiky 61 rozhodnutí vo veci obchodných podmienok.

3.2.2.2 Odporúčanie k cenám dodávok, vyšetrovania a opatrení na podporu účinnej hospodárskej súťaže

Úrad priamo vykonáva cenovú reguláciu dodávok elektriny domácnostiam a dodávok elektriny malým podnikom.

Praktické skúsenosti účastníkov trhu s elektrinou, ktoré si vyžadujú legislatívnu zmenu, úrad riešil pri tvorbe vyhlášky, ktorou sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou a pravidlá pre fungovanie trhu s plynom.

Novou primárnou energetickou legislatívou, ktorou bol implementovaný 3. energetický balíček, boli ustanovené mnohé opatrenia na zlepšenie postavenia odberateľov elektriny, či už prostredníctvom zníženia administratívnej záťaže pre účastníkov trhu s elektrinou, zvýšenie pružnosti trhového prostredia, ale aj zvýšením rozsahu povinností pre regulované subjekty. Podrobnosti k týmto opatreniam úrad spracoval v rámci tvorby vyhlášky, ktorou sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou a pravidlá pre fungovanie trhu s plynom. Nová primárna legislatíva umožnila úradu schvaľovať všeobecné obchodné podmienky dodávateľov elektriny, čo taktiež prispelo k ochrane odberateľa elektriny.

Medzi opatrenia pre dodržiavanie trhu s elektrinou, ktoré úrad zabezpečoval, patria:

- monitorovanie dodržiavania schválených prevádzkových poriadkov prevádzkovateľov distribučných sústav, ich zosúladowanie s platnou primárnou a sekundárnou legislatívou a aplikačnou praxou,
- monitorovanie dodržiavania štandardov kvality prenosu elektriny, distribúcie elektriny a dodávky elektriny ustanovených vyhláškou a tým zabezpečenie ochrany práv odberateľov elektriny s cieľom garantovať kvalitné a bezproblémové činnosti a služby a usmerniť prevádzkovateľov sústav a dodávateľov elektriny k efektívnemu správaniu a bezpečnému a spoľahlivému výkonu regulovanej činnosti,
- sledovanie dodržiavania vyhlášky úradu, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o spôsobe vedenia oddelenej evidencie skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva a o spôsobe vedenia evidencie aktív a pasív s cieľom zabránenia vzniku diskriminácie a krížových dotácií medzi jednotlivými činnosťami u prevádzkovateľov sústav, ktorí okrem regulovaných činností vykonávajú aj iné činnosti.

V roku 2013 nebolo Protimonopolným úradom SR (ďalej len „PMÚ SR“) vykonávané žiadne prešetrovanie v rámci porušovania zákona o ochrane hospodárskej súťaže na relevantnom trhu s elektrinou v rámci Slovenskej republiky. V oblasti koncentrácií boli odborom koncentrácií PMÚ SR vydané jedno rozhodnutie týkajúce sa sektora energetiky.

4. Trh s plynom

Účastníci trhu s plynom

Rozhodujúcimi účastníkmi na trhu s plynom v SR v roku 2013 boli:

- a) prevádzkovateľ prepravnej siete (eustream, a.s.),
- b) prevádzkovateľ distribučnej siete na vymedzenom území SR (SPP-distribúcia, a.s.),
- c) prevádzkovatelia zásobníkov (POZAGAS a.s., NAFTA a.s.),
- d) 26 dodávateľov plynu, pričom niektorí z nich plnili aj funkciu obchodníkov s plynom; obchodník s plynom v podmienkach SR je držiteľom povolenia na dodávku plynu, ktorý nedodáva plyn len koncovým odberateľom plynu, ale predáva plyn aj iným, menším dodávateľom plynu,
- e) odberatelia plynu.

Najvýznamnejší podiel na trhu dodávky plynu koncovým odberateľom plynu v roku 2013 mal dodávateľ plynu spoločnosť SPP, a.s. so 63,2 % podielom, spoločnosť RWE Gas Slovensko,

s.r.o., ktorá dosiahla 18,7 % trhový podiel a spoločnosť ELGAS, s.r.o. dosiahla 4,0 % trhový podiel. Ostatných 23 dodávateľov plynu sa podieľalo na spotrebe plynu koncových odberateľov spolu 14,1 % podielom.

Domáca spotreba plynu je pokrytá asi 98 % podielom dovozom plynu. Dodávka zemného plynu pre potreby Slovenskej republiky je zabezpečená na základe dlhodobej zmluvy spoločnosti SPP, a.s. so spoločnosťou Gazprom export LLC. Ostatní dodávatelia plynu si zabezpečovali nákup plynu z rôznych zdrojov, väčšinou od zahraničných dodávateľov plynu, na burze alebo od slovenských dodávateľov, ktorí v tomto prípade plnili úlohu obchodníka s plynom.

Úrad v roku 2013 evidoval 108 držiteľov platných povolení na dodávku plynu, čo je o 21 viac ako v roku 2012. Z tohto počtu bolo 26 držiteľov povolení, ktorí dodávali plyn koncovým odberateľom plynu a pôsobili na celom území Slovenska. Na trhu s plynom tiež pôsobí 34 lokálnych dodávateľov plynu, ktorí vlastnia alebo majú prenajatú lokálnu distribučnú sieť a dodávajú plyn len odberateľom, ktorí majú svoje odberné miesta umiestnené v ich areáloch.

4.1 Regulácia sietí

Úrad v roku 2013 vykonával cenovú reguláciu pre

- prístup do prepravnej siete a prepravy plynu,
- prístup do distribučnej siete a distribúcie plynu,
- pripojenie do prepravnej a distribučnej siete,
- poskytovanie podporných služieb v plynárenstve,
- výkup plynárenského zariadenia, určenie maximálnych cien za výkup plynárenského zariadenia platných od 01.01.2014,

v súlade s vyhláškou úradu č. 193/2013 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v plynárenstve.

4.1.1. Oddelenie

Transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/73/ES o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom v novom zákone o regulácii a zákone o energetike umožnila rozšíriť právomoci úradu v oblasti vykonávania dohľadu, kontroly a ukladania sankcií za nedodržanie podmienok, na základe ktorých bolo rozhodnutie o certifikácii vydané. Úrad v tejto súvislosti musel vydať niektoré nové vykonávacie predpisy.

Dňa 28. 11. 2012 vláda Slovenskej republiky svojim uznesením č. 656 schválila návrh na určenie nepoužitia vlastníckeho oddelenia prevádzkovateľa prepravnej siete a súčasne aj určila, že podľa § 50 ods. 8 zákona o energetike sa nepoužije vlastnícke oddelenie prevádzkovateľa prepravnej siete, ktorý je súčasťou vertikálne integrovaného plynárenského podniku podľa § 50 ods. 1 až 7 zákona o energetike.

Spoločnosť eustream, a.s. je súčasťou vertikálne integrovaného podniku podľa zákona o energetike a v takomto prípade sa na spoločnosť eustream, a.s. vzťahujú podmienky nezávislosti prevádzkovateľa prepravnej siete, tzv. modelu ITO.

Úrad v konaní o certifikácii zistil, že spoločnosť eustream, a.s. ako prevádzkovateľ prepravnej siete splnila všetky podmienky špecifikované v zákone o energetike a na základe toho rozhodnutím zo dňa 28. 10. 2013 spoločnosti udelil podľa zákona o regulácii certifikáciu. Pri vydávaní rozhodnutia v čo najväčšej miere zohľadnil stanovisko Európskej komisie. Završením samotného procesu certifikácie bolo vydanie rozhodnutia ministerstvom zo dňa 22. 11. 2013 o splnení podmienok oddelenia prevádzkovateľa prepravnej siete.

4.1.2. Technická funkčnosť sústavy

Prepravná sieť

Vnútroštátnu ako aj medzinárodnú prepravu plynu vykonáva prostredníctvom vysokotlakovej prepravnej siete jediný prevádzkovateľ prepravnej siete spoločnosť eustream, a.s.

Prepravná sieť je tvorená systémom štyroch až v niektorých úsekoch piatich paralelných potrubí priemeru 1200/1400 mm s prevádzkovým tlakom 73 barov. Tlak v prepravnej sieti zabezpečujú štyri kompresorové stanice s výkonom viac ako 1000 MW. Najdôležitejšia kompresorová stanica sa nachádza na slovensko-ukrajinských hraniciach vo Veľkých Kapušanoch. S výkonom viac ako 300 MW je to najväčšia kompresorová stanica v rámci EÚ. Technická kapacita na vstupnom bode do prepravnej siete na vymedzenom území SR vo Veľkých Kapušanoch je 2 548 miliónov MWh za deň.

Podľa zákona o energetike spoločnosť eustream, a.s. vypracovala a predložila úradu plán rozvoja prepravnej siete vrátane rozvoja prepojení na obdobie desiatich rokov. Schváleným projektom zvýšenia kapacity na hraničných bodoch prepravnej siete je slovensko-maďarský prepojovací plynovod, ktorý je súčasťou severojužného koridoru a bude spájať plynárenské siete naprieč celou strednou a východnou Európou a tak prispeje k výraznej diverzifikácii zdrojov a trás prepravy zemného plynu. Tento projekt je v súlade s Nariadením EP a Rady (ES) č. 347/2013 o usmerneniach pre transeurópsku energetickú infraštruktúru.

Distribučná sieť

Spoločnosť SPP-distribúcia, ktorého sieť vysokotlakových, strednotlakových a nízkotlakových plynovodov pokrýva celé územie SR zabezpečuje distribúciu plynu pre 98 % z celkového objemu distribuovaného plynu v SR. Z celkového počtu 2 928 obcí v SR bolo v roku 2013 plynofikovaných 2 234 obcí (77 %), v ktorých žije, a tým má prístup k zemnému plynu až 94 % obyvateľov SR. Z celkovej dĺžky distribučnej siete 33 182 km k 31.12.2013 predstavujú vysokotlakové plynovody 6 291 km a strednotlakové a nízkotlakové plynovody 26 891 km. Trend zateplovania obytných domov ako aj prechod na iné vykurovacie médium vo vykurovaní domácností v rodinných domoch spôsobuje nižšie využívanie predovšetkým nízkotlakových plynovodov. O nedostatočnom využití predimenzovanej distribučnej siete svedčí aj fakt, že

množstvo distribuovaného plynu sa v priebehu 10 rokov znížilo približne o 23%, pričom dĺžka strednotlakových a nízkotlakových plynovodov vzrástla približne o 6,5%.

Do obnovy distribučnej siete spoločnosť SPP-distribúcia v roku 2013 investoval 31 mil. €. V sieti spoločnosti SPP-distribúcia v roku 2013 aktívne pôsobilo 26 obchodníkov s plynom.

Okrem spoločnosti SPP- distribúcia, zabezpečujú distribúciu plynu pre odberateľov plynu v SR aj prevádzkovatelia lokálnych distribučných sietí, kde SPP- distribúcia nevlastní sieť plynovodov. Jedná sa o prevažne o lokálne distribučné siete umiestnené v areáloch veľkých podnikov alebo priemyselných parkoch. V roku 2013 vykonávalo regulovanú činnosť v rámci SR 39 prevádzkovateľov lokálnych distribučných sietí, ktorí distribuovali v roku 2013 plyn v objeme 951 mil. m³.

Vyvažovanie siete

Úlohu národného plynárenského dispečingu plní spoločnosť SPP-distribúcia. Pre fyzické vyvažovanie distribučnej siete spoločnosť SPP-distribúcia využíva okrem akumulčných možností rozvodov distribučnej siete aj zásobník plynu Dolné Bojanovice, nachádzajúci sa na území Českej republiky, ktorý je napojený na slovenskú plynárenskú sieť. V roku 2013 neboli zaznamenané žiadne problémy, ktoré by boli spôsobené nevyvážením distribučnej siete. SPP- distribúcia zabezpečovala aj obchodné vyvažovanie na dennej báze pre užívateľov distribučnej siete prostredníctvom výpočtu denných a kumulovaných odchýlok vznikajúcich medzi množstvami plynu nominovanými na vstupoch do distribučnej siete a množstvami skutočne vystupujúcimi z distribučnej siete a vedením vyvažovacieho účtu a zúčtovaním odchýlok.

Podzemné zásobníky plynu

Hlavný význam zásobníkov plynu spočíva v zaistení vyrovnávania rozdielov medzi objemom dodávok plynu a spotrebou plynu. Prevádzkovateľmi podzemných zásobníkov plynu na území SR sú dve spoločnosti, a to NAFTA a.s. (ďalej len „NAFTA“), prevádzkujúca komplex podzemných zásobníkov Láb 1.-3. a Gajary-Báden a spoločnosť POZAGAS a.s. (ďalej len „POZAGAS“), ktorá prevádzkuje podzemný zásobník zemného plynu Láb 4., stavba pri Malackách.

Prístup do zásobníka a uskladňovanie plynu od roku 2013 nepodliehajú cenovej regulácii.

Celková uskladňovacia kapacita prevádzkovateľov podzemných zásobníkov plynu k 31.12.2013 predstavovala vyše 3 mld. m³ ročne.

Štandardy kvality

Úrad už päť rokov sleduje a vyhodnocuje dodržiavanie štandardov kvality na základe údajov z vyhodnotení štandardov kvality doručených od regulovaných subjektov. Možno povedať, že regulované subjekty postupom času dodržiavaniu štandardov kvality viditeľne pripisujú čoraz väčšiu pozornosť. Úrad každoročne vykonáva kontrolu a na jej základe pokračuje v správnom

konaní o uložení pokuty za nepredloženie vyhodnotení štandardov v stanovenej lehote. Úrad vo vyhláškach o cenovej regulácii elektriny od roku 2016 zavedie koeficient dosiahnutého plnenia štandardu kvality. Prostredníctvom tohto koeficientu sa dodržiavanie štandardov kvality zohľadní pri tvorbe ceny.

Od 1.1.2013 boli zavedené kompenzačné platby, ktoré v prípade porušenia štandardu kvality regulovaný subjekt automaticky zaplatí zákazníkovi, ktorému vznikla ujma.

4.1.3. Sieťové tarify, tarify za pripojenie a prístup do sietí a LNG

V roku 2013 nebolo na území SR prevádzkované žiadne zariadenie LNG.

Cenová regulácia prístupu do prepravnej siete a prepravy plynu sa uskutočňuje prostredníctvom priameho určenia porovnateľnej ceny, ktorá sa určí porovnaním ceny za prepravu plynu v SR s cenami za prepravu plynu v ostatných členských štátoch. Porovnateľné ceny za prístup do prepravnej siete a prepravu plynu sú stanovené vo forme taríf. Pre použitie prepravnej siete domácimi ako aj zahraničnými užívateľmi sa od roku 2005 používa vstupno-výstupný tarifný systém (entry-exit).

Pre cenovú reguláciu prístupu do distribučnej siete a distribúciu plynu sa využíva metóda cenového stropu (price cap). Táto motivačná metóda zabezpečuje stabilizáciu cien počas celého regulačného obdobia so zohľadnením nových investícií, eskalačného faktora pre prevádzkové náklady a zmien cien plynu pre krytie strát v distribučnej sieti a vlastnej spotreby prevádzkovateľa distribučnej siete. Maximálna cena za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu vypočítaná podľa tejto metodiky sa pre užívateľov distribučnej siete aplikuje vo forme taríf na princípe tzv. poštovej známky.

Nákladový model cenovej regulácie prístupu do distribučnej siete a distribúcie plynu sa uplatňuje pre prevádzkovateľov lokálnych distribučných sietí (siete, do ktorých je pripojených menej ako 100 000 odberných miest).

Prevádzkovateľ prepravnej siete

Ročná kapacita prepravnej siete je viac ako 90 mld. m³ prepraveného plynu. V roku 2013 sa prepravilo prepravnou sieťou 58,5 mld. m³. Najväčším užívateľom prepravnej siete z hľadiska objemu prepraveného plynu je spoločnosť Gazprom Export.

Spôsob cenovej regulácie prístupu do prepravnej siete a prepravy plynu vyplýva zo zákona o regulácii a je daný priamym určením porovnateľnej ceny vychádzajúcej z analýzy cien za prepravu plynu v ostatných členských štátoch EÚ a ceny za prepravu plynu v SR.

Rozhodnutím zo dňa 10.10.2012 úrad schválil pre spoločnosť eustream na rok 2013 tarify za prístup do prepravnej siete a prepravu plynu. Tarify sú stanovené pre jednotlivé vstupné a výstupné body prepravnej siete (systém entry-exit) a platia pre slovenských aj zahraničných užívateľov prepravnej siete. Východiskové sadzby taríf vo všetkých tarifných skupinách, do ktorých sú užívatelia siete rozdelení v závislosti od zmluvne dohodnutej dennej maximálnej

kapacity prepravy plynu, boli v roku 2013 oproti roku 2012 zvýšené v priemere o 1,55 %, čo bolo ovplyvnené mierou inflácie v krajinách EÚ za rok 2012 vo výške 3,1 % pričom do eskalačného faktora vstupuje len jej 50 % hodnota. Tarifný systém v cenovom rozhodnutí na rok 2013 je určený v energetických jednotkách (doteraz boli ceny určené v objemových jednotkách), čo má za následok porovnateľnosť tarifného systému so systémom ostatných prevádzkovateľov prepravných sietí v okolitých štátoch.

Druhým rozhodnutím zo dňa 2.5.2013 v súlade so zákonom o regulácii a platnou vyhláškou č. 216/2011 Z. z. úrad schválil návrh na zmenu cenového rozhodnutia, ktorým bola upravená výška tarify na vstupných bodoch prepravnej siete Lanžhot a Baumgarten. Úrad odsúhlasil zmenu taríf po dôkladnej analýze. Hlavnými dôvodmi boli výrazné zmeny fyzických komerčných tokov prepravy plynu a trvalý pokles toku plynu na vstupnom bode z Ukrajiny, čo v konečnom dôsledku negatívne ovplyvnilo nastavený mechanizmus tarifného systému.

Regulovaná cena za pripojenie do prepravnej siete vychádza zo skutočne vynaložených nákladov potrebných na dokumentačnú, technickú a realizačnú fázu pripojenia, ktorú úrad schvaľuje na základe predloženého cenového návrhu. V roku 2013 úrad nevydal žiadne cenové rozhodnutie pre pripojenie do prepravnej siete.

Prevádzkovateľ distribučnej siete

Cenová regulácia za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu bola v roku 2013 vykonávaná pre prevádzkovateľov distribučnej siete, ktorých:

- a) počet odberných miest distribučnej siete je vyšší ako 100 000, t.j. pre prevádzkovateľa distribučnej siete SPP – distribúcia, ktorý plní zároveň úlohu plynárenského dispečingu na vymedzenom území,
- b) počet odberných miest distribučnej siete nepresahuje 100 000, ktorými sú areáloví prevádzkovatelia distribučných sietí na časti vymedzeného územia, tzv. lokálne distribučné siete.

Na rok 2013 úrad vydal pre spoločnosť SPP – distribúcia cenové rozhodnutie, ktorým schválil tarify za prístup do vysokotlakovej distribučnej siete a tarify distribúciu plynu a tarifu za poskytovanie podporných služieb, ktoré sa neposkytujú v rámci taríf za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu.

Tarify za distribúciu plynu zohľadňujú princíp tzv. poštovej známky, t.j. stanovenie taríf podľa ročného množstva distribuovaného plynu bez ohľadu na vzdialenosť odberného miesta od zdroja plynu. Tarify sú navrhnuté tak, aby neobsahovali krížové dotácie medzi jednotlivými skupinami odberateľov plynu. Súčasťou taríf sú aj poplatky za prekročenie zmluvne dohodnutej dennej distribučnej kapacity.

Pre spoločnosť SPP – distribúcia úrad rozhodnutím na rok 2013 schválil aj ceny za pripojenie do distribučnej siete a to osobitne pre kategóriu odberateľov plynu v domácnosti a osobitne pre kategóriu odberateľov plynu mimo domácnosť.

Cenová regulácia pre prevádzkovateľov lokálnych distribučných sietí za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu bola vykonávaná na základe nákladovej metódy regulácie a výsledná

pevná cena odráža oprávnené náklady regulovaného subjektu vynaložené na prevádzkovanie siete, úradom stanovený limitný primeraný zisk a korekciu výnosov v závislosti od vývoja oprávnených nákladov regulovaného subjektu z predchádzajúcich období. Úrad v roku 2013 vydal cenové rozhodnutia pre 39 prevádzkovateľov lokálnych distribučných sietí.

Cena za pripojenie do distribučnej siete spoločnosti SPP - distribúcia, ako aj do lokálnych distribučných sietí je určená tak, aby neprekročila plánované priemerné náklady regulovaného subjektu na pripojenie do distribučnej siete. Ceny za pripojenie do distribučnej siete sa navrhujú osobitne pre odberateľov plynu v domácnosti a osobitne pre odberateľov plynu mimo domácností.

Ťažba zemného plynu

Domáca ťažba zemného plynu v roku 2013 bola na úrovni 100 mil. m³. V ťažbe zemného plynu z existujúcich tuzemských vlastných zdrojov sa aj napriek jej medziročnému nárastu naďalej predpokladá mierny pokles produkcie plynu, ktorý bude čiastočne eliminovaný pripojením novoobjavených zdrojov menšieho rozsahu.

4.1.4. Cezhraničné otázky

Slovenský prevádzkovateľ prepravnej siete (eustream, a.s.) sa pri postupoch pridelenia cezhraničných kapacít a riadenia preťaženia na cezhraničných profiloch riadi Pravidlami trhu s plynom a Prevádzkovým poriadkom prepravnej siete, ktorý schvaľuje úrad. Vzájomné prepojenie prepravných sietí existuje s Ukrajinou, Českou republikou a Rakúskom. Kapacita cezhraničných prepojení plynárenskej prepravnej siete SR je dostatočná.

Úrad v roku 2013 spolupracoval v oblasti cezhraničných záležitostí s dotknutými regulačnými orgánmi a ACER v zmysle predmetných ustanovení nariadenia č. 2009/ES/715 v rámci regiónu stredná a južná Európa (ďalej „región SSE“).

Čo sa týka trhovej integrácie v rámci regiónu, Slovensko sa zúčastnilo na projekte vytvorenia spoločného regionálneho trhu regiónu „Višegrádskej štvorky“ (V4). V rámci tohto projektu bola vypracovaná cestovná mapa k integrácii regiónu V4 na vypracovanie vízie pre cieľový plynárenský model tohto regiónu.

Ďalšou formou cezhraničnej spolupráce bola účasť na výberovom procese infraštruktúrnych projektov spoločného európskeho záujmu, ako aj výmena skúseností plynárenských v rámci regionálnych investičných plánov (GRIP).

Na jar roku 2013 sa začala výstavba slovenskej časti plynovodného prepojenia spájajúceho plynárenské sústavy Slovenska a Maďarska. Slovensko - maďarský plynovod má strategický význam pre SR. Zabezpečí prístup k plánovaným južným plynovodným koridorom alebo k LNG terminálu v Chorvátsku. Projekt maďarsko-slovenského prepojenia je súčasťou plánovaného európskeho severojužného koridoru a prispeje k európskej energetickej bezpečnosti a diverzifikácii prepravných trás a zdrojov plynu. Plynovodné prepojenie Slovenska a Maďarska spojí vysokotlakové prepravné systémy medzi Veľkými Zlievcami na slovenskej strane a

maďarskou obcou Vecsés na predmestí Budapešti. Obojsmerný plynovod s ročnou kapacitou 4,38 mld. m³ bude mať dĺžku 110,7 kilometrov (z toho 92,1 kilometrov na území Maďarska a 18,6 kilometrov na slovenskom území). V marci 2014 spoločnosť eustream, a.s. ukončila výstavbu slovenskej časti plynovodného prepojenia, ktorá meria 18,6 km. Spustenie komerčnej prevádzky je naplánované od 01.01.2015.

Prepravná kapacita

Prevádzkovateľ prepravnej siete eustream, a.s. disponuje voľnou prepravnou kapacitou pre dodatočné prepravné objemy plynu, čo predstavuje výhodu pre prípadných záujemcov o obchodovanie s plynom a potenciál pre ďalší rozvoj konkurencie na slovenskom trhu s plynom. Tým sa odlišuje od iných európskych prevádzkovateľov prepravných sietí ktorých siete sú väčšinou maximálne vyťažené.

Užívateľmi prepravnej siete v roku 2013 boli slovenské aj zahraničné spoločnosti, napr. z Ruska, Českej republiky, Nemecka, Talianska, Švajčiarska, Veľkej Británie, Dánska a Rakúska. Celkový objem prepraveného plynu v roku 2013 bol 58,5 mld. m³.

4.1.5. Súlad

Transpozícia ustanovení 3. energetického balíčka bola vykonaná prijatím zákona č. 250/2012 Z. z. z 31. júla 2013 o regulácii sieťových odvetví s účinnosťou 1. septembra 2012 a zákona č. 250/2012 Z. z. z 31. júla 2013 o energetike s účinnosťou 1. septembra 2012.

Monitorovanie súladu činností spoločností eustream a SPP – distribúcia tak, ako to ukladá zákon o energetike vykonáva v zmysle zákona o regulácii úrad. V roku 2013 úrad vydal pre SPP-distribúcia rozhodnutie, ktorým schválil v zmysle zákona o regulácii osobu povinnú zabezpečiť súlad prevádzkovateľa distribučnej siete podľa podmienok uložených zákonom o energetike. Pre prevádzkovateľa prepravnej siete eustream úrad vydal rozhodnutie o schválení programu súladu prevádzkovateľa prepravnej siete, v ktorom určil konkrétne povinnosti zamestnancov prevádzkovateľa prepravnej siete zamerané na splnenie účelu programu súladu.

Úrad v rámci svojej právomoci monitoruje súlad investičných plánov PPS s 10-ročným plánom rozvoja siete podľa predmetných ustanovení smernice č. 2009/ES/73. Prevádzkovateľ prepravnej siete v súlade s platnou legislatívou predložil prvý krát dňa 02.12.2013 úradu na schválenie desaťročný plán rozvoja siete. Tento plán obsahoval východiská a ciele ako aj plánované investície s časovým horizontom desiatich rokov. Úrad v rámci svojej kompetencie začal verejnú diskusiu k predloženému materiálu.

4.2 Podpora hospodárskej súťaže

4.2.1 Veľkoobchodný trh

4.2.1.1 Monitorovanie úrovne cien, úrovne transparentnosti, stupňa a efektívnosti otvorenia trhu a hospodárskej súťaže na veľkoobchodnom trhu

Dodávateľia plynu v roku 2013 si zaobstarali plyn na základe dlhodobých zmlúv so zahraničnými dodávateľmi, na európskych energetických burzách, nákupom od materských spoločností alebo nákupom od iných väčších dodávateľov na slovenskom trhu. Obchodovanie s plynom prebiehalo tiež na najbližšom plynárenskom uzle v Baumgartene v Rakúsku. Nákup plynu „menším dodávateľom od väčšieho dodávateľa“ sa stáva čoraz častejším zdrojom dodávok plynu, čím väčší dodávateľ rieši prebytky nakúpeného plynu, napr. pri poklese počtu odberateľov spôsobenom zmenou dodávateľa plynu.

4.2.2 Maloobchodný trh

V oblasti dodávky plynu cenovej regulácii v roku 2013 podliehala:

- a) dodávka plynu pre domácnosti,
- b) dodávka plynu malým podnikom,
- c) dodávka plynu dodávateľom poslednej inštancie.

V súlade s vyhláškou úradu, ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v plynárenstve pre dodávku plynu pre domácnosť na regulačné obdobie (2012 – 2016) je postup výpočtu maximálnych cien stanovený podľa regulačnej metódy „price cap“. Metóda určuje cenový strop regulačné obdobie, pričom maximálna východisková cena za dodávku plynu pre domácnosti vychádza z prvého roku regulačného obdobia. Cenová regulácia dodávky plynu dodávateľom poslednej inštancie je vykonávaná určením spôsobu výpočtu maximálnej ceny za dodávku plynu dodávateľom poslednej inštancie usmernením vo vecnej rovine.

Dodávka plynu pre domácnosti

Maximálne ceny za dodávku plynu pre domácnosti, ktoré úrad určil na rok 2013 sú dvojjložkové, pozostávajú z maximálnej výšky fixnej mesačnej sadzby a maximálnej výšky sadzby za odobratý plyn. Štruktúra taríf vychádza z troch tarifných skupín D1 až D3, podľa množstva ročnej spotreby plynu.

Na základe cenového vývoja hlavných faktorov ovplyvňujúcich nákupnú cenu plynu na rok 2014 a prognózy výmenného kurzu eura voči americkému doláru sa priemerná cena za dodávku plynu pre domácnosti na rok 2014 v porovnaní s predchádzajúcim rokom znížila v priemere o 0,23 %.

Dodávateľia plynu s nižším podielom na trhu s plynom ako SPP, a.s. v rámci svojej obchodnej politiky ponúkajú svojim odberateľom ceny za dodávku plynu nižšie ako úradom schválené maximálne ceny. Dodávateľia plynu zverejňujú cenové rozhodnutia úradu ako aj cenníky

vytvorené na základe úradom schválených maximálnych cien za dodávku plynu pre domácnosti v cenových rozhodnutiach.

Na dodávke plynu pre domácnosti sa v roku 2013 podieľali najmä títo dodávateľia: SPP, a.s., RWE Gas Slovensko, s.r.o., ČEZ Slovensko, s.r.o., ZSE Energia a.s. a Energetické centrum, a.s., ktorého odberateľov prebral ku koncu roka dodávateľ Slovakia Energy, s.r.o. Ostatné spoločnosti získali na trhu dodávok plynu domácnostiam menej ako 2000 odberateľov a jednotlivo dosiahli na trhu dodávky plynu domácnostiam podiel menší ako 0,3 %.

Dodávka plynu pre malé podniky

Podľa zákona o regulácii od 1.1.2013 cenovej regulácii pri dodávke plynu podliehajú aj zraniteľní odberatelia, ktorými sú malé podniky. Za malý podnik je považovaný odberateľ zemného plynu ktorého ročná spotreba nepresiahne hodnotu 100 tisíc kilowatthodín plynu za predchádzajúci rok.

Cenová regulácia sa vykonávala nákladovou metódou, ceny za dodávku plynu pre malý podnik obsahovali všetky oprávnené náklady a primeraný zisk. Na rok 2013 úrad vydal 34 cenových rozhodnutí. Ceny úrad schvaľoval ako ceny maximálne, pozostávajúce z maximálnej výšky fixnej mesačnej sadzby a maximálnej výšky sadzby za odobratý plyn. Štruktúra taríf je rozdelená do štyroch tarifných skupín M1 až M4 podľa množstva ročnej spotreby plynu.

Dodávka plynu dodávateľom poslednej inštancie

V záujme ochrany odberateľov plynu, ktorí nie vlastnou vinou stratili svojho dodávateľa plynu, úrad vykonáva cenovú reguláciu dodávky plynu dodávateľom poslednej inštancie. Úrad vydal pre dodávateľa poslednej inštancie na vymedzenom území SR, ktorým je spoločnosť SPP, a.s. cenové rozhodnutie, v ktorom určil na rok 2013 maximálne ceny za dodávku plynu odberateľom plynu dodávateľom poslednej inštancie.

Dodávka poslednej inštancie trvá najviac tri mesiace. Dodávateľ poslednej inštancie oznámil úradu 410 prípadov dodávky poslednej inštancie. Väčšina z nich bola z dôvodu zániku jedného dodávateľa plynu na trhu s plynom v SR, dôvodom ostatných prípadov bola napr. žiadosť o zmenu dodávateľa doručená po lehote stanovenej zákonom, neobjednaná distribučná kapacita, nesprávna identifikácia odberných miest.

4.2.2.1 Monitorovanie úrovne cien, úrovne transparentnosti, stupňa a efektívnosti otvorenia trhu a hospodárskej súťaže na maloobchodnom trhu

Proces liberalizácie trhu v kategórii odberateľov plynu v domácnostiach sa na základe systematických aktivít úradu, spresňovaním legislatívnych podmienok a vyhodnocovaním vplyvu regulačných opatrení plnohodnotne a reálne rozbehol až v roku 2010, noví dodávateľia mali na trhu s plynom v roku 2013 podstatne ťažšiu pozíciu ako v priebehu predchádzajúcich rokov, kedy trh s plynom zaznamenával stúpajúci nárast zmien dodávateľa v domácnosti.

Otvorený trh s plynom zaznamenal vo svojom doterajšom rastúcom trende prvý raz pokles počtu zmien dodávateľa plynu a celkový switching dosiahol za rok 2013 hodnotu 6,31 %. V porovnaní s rokom 2012 je to pokles celkového switchingu o 2,86 %. Tento medziročný pokles zmien dodávateľa plynu bol spôsobený slabšou aktívnosťou odberateľov plynu v domácnosti, kde ukazovateľ switchingu dosiahol hodnotu 6,21 %, čo znamená pokles oproti roku 2012 o 3,04 % a o 43 tisíc zmien dodávateľa plynu menej. V roku 2013 už nedošlo k výraznému prestupu domácností od tradičného dodávateľa ku konkurenčným dodávateľom ako v predchádzajúcich rokoch. Dôvodom bol nie veľký rozdiel v cenových ponukách dodávateľov a tiež skutočnosť, že po prestupe ku konkurenčnému dodávateľovi sa domácnosti pre získanie výraznejšej zľavy u nového dodávateľa zaviazali zmluvou na viac rokov.

Na základe celoeurópskych skúseností sa za plne liberalizovaný trh s plynom považuje ten trh, ktorého ukazovateľ switchingu presahuje hranicu 10 percent. V prípade slovenského trhu s plynom sú z tohto pohľadu najaktívnejšími odberateľmi strední a veľkí odberatelia, kde sa ukazovateľ switchingu vyvíja rastúcim tempom a tieto skupiny odberateľov svojou hodnotou switchingu túto hranicu podstatne prevýšili. Rekordný nárast zmien dodávateľa plynu bol zaznamenaný práve v kategórii veľkoodberateľov, kde ukazovateľ switchingu dosiahol v roku 2013 hodnotu 26,91 %, čo je oproti roku 2012 nárast o 9,83 %. V kategórii stredných odberateľov dosiahol ukazovateľ switchingu hodnotu 16,61 %, čo je oproti roku 2012 nárast o 3,8 %. V kategórii maloodberateľov bol zaznamenaný v roku 2013 len mierny nárast switchingu oproti predchádzajúcemu roku, a to o 0,11 %, pričom dosiahol hodnotu 7,48 %.

Úrad podľa zákona o regulácii vypracoval vyhlášku č. 24/2013 Z. z., ktorou sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s elektrinou a pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s plynom, ktorá nadobudla účinnosť 1. februára 2013.

Na základe nových kompetencií podľa zákona o regulácii v 1. štvrtroku 2013 úrad vypracoval vzorový prevádzkový poriadok distribučnej siete, ktorý bol základným dokumentom pre prevádzkovateľov distribučných sietí na vypracovanie prevádzkových poriadkov ich sietí. Na základe žiadostí prevádzkovateľov sietí úrad v roku 2013 vydal 49 rozhodnutí, ktorými schválil pre prevádzkovateľov distribučných sietí prevádzkové poriadky.

Okrem toho úrad v 2. štvrtroku 2013 v rámci svojej pôsobnosti v oblasti ochrany odberateľov plynu vypracoval vzorové obchodné podmienky dodávateľov plynu, ktorí poskytujú univerzálnu službu. Obchodné podmienky tvoria spravidla neoddeliteľnú súčasť zmlúv o dodávke plynu a podrobne upravujú práva a povinnosti dodávateľa plynu. Na základe žiadostí dodávateľov plynu, ktorí poskytujú univerzálnu službu úrad v roku 2013 vydal 49 rozhodnutí, ktorými pre poskytovateľov univerzálnej služby schválil obchodné podmienky.

Dodávatelia plynu, ktorí poskytujú univerzálnu službu majú povinnosť zverejniť cenník plynu dodávaného v rámci poskytovania univerzálnej služby na svojom webovom sídle a zároveň ho doručiť úradu. Cenníky sú vypracované v súlade s cenovými rozhodnutiami úradu za dodávku plynu pre domácnosti alebo malé podniky. Úrad na svojom webovom sídle zverejňuje zoznam dodávateľov plynu poskytujúcich univerzálnu službu, ktorý slúži pre lepšiu orientáciu odberateľov plynu v domácnosti pri výbere svojho dodávateľa plynu. Úrad využíva cenníky týchto dodávateľov aj pre potreby naplňovania údajov do cenovej kalkulačky, prostredníctvom

ktorej si odberatelia plynu v domácnosti môžu porovnať ceny za dodávku plynu jednotlivých dodávateľov plynu.

V oblasti plynárenstva vypracoval odbor regulácie plynárenstva v roku 2013 stanoviská k 53 podnetom, ktoré sa týkali najmä problematiky vyúčtovania spotreby plynu, vymáhania preplatku z vyúčtovania za dodávku plynu od dodávateľa, ktorý ukončil dodávku plynu, prevodu objemových jednotiek na energetické jednotky pri dodávke plynu. Taktiež boli vypracované aj odborné stanoviská k problematike cenovej regulácie a pravidiel trhu s plynom.

4.2.2.2 Odporúčania k cenám dodávok, vyšetrovania a opatrení na podporu účinnej hospodárskej súťaže

Novou primárnou energetickou legislatívou, ktorou bol implementovaný 3. energetický balíček boli ustanovené mnohé opatrenia na zlepšenie postavenia odberateľov plynu, či už prostredníctvom zníženia administratívnej záťaže pre účastníkov trhu s plynom, spružnením trhového prostredia, ale aj zvýšením rozsahu povinností pre regulované subjekty. Podrobnosti k týmto opatreniam úrad spracoval v rámci tvorby vyhlášky, ktorou sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou a pravidlá pre fungovanie trhu s plynom.

Medzi ďalšie opatrenia pre dodržiavanie trhu s plynom, ktoré úrad zabezpečoval, patria:

- monitorovanie dodržiavania schválených prevádzkových poriadkov prevádzkovateľov prepravnej siete, distribučných sietí a zásobníkov, ich zosúladovanie s platnou primárnou a sekundárnou legislatívou a aplikačnou praxou,
- monitorovanie dodržiavania štandardov kvality dodávaného plynu a poskytovaných služieb v plynárenstve ustanovených vyhláškou a tým zabezpečenie ochrany práv odberateľov plynu s cieľom garantovať kvalitné a bezproblémové činnosti a služby a usmerniť prevádzkovateľov siete a dodávateľov plynu k efektívnemu správaniu a bezpečnému a spoľahlivému výkonu regulovanej činnosti,
- sledovanie dodržiavania vyhlášky úradu, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o spôsobe vedenia oddelenej evidencie skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva a o spôsobe vedenia evidencie aktív a pasív s cieľom zabránenia vzniku diskriminácie a krížových dotácií medzi jednotlivými činnosťami u prevádzkovateľov sietí, ktorí okrem regulovaných činností vykonávajú aj iné činnosti.

V roku 2013 nebolo Protimonopolným úradom SR (ďalej len „PMÚ SR“) vykonávané žiadne prešetrovanie v rámci porušovania zákona o ochrane hospodárskej súťaži na relevantnom trhu s plynom v rámci Slovenskej republiky. V oblasti koncentrácií boli odborom koncentrácií PMÚ SR vydané jedno rozhodnutie týkajúce sa sektora plynárenstva.

5. Ochrana spotrebiteľa a riešenie sporov v elektrine a plyne

5.1 Ochrana spotrebiteľa

Úrad svojimi kontrolnými aktivitami v elektroenergetike a plynárenstve prostredníctvom odboru kontroly overoval súlad vykonávania regulovanej činnosti s povolením na podnikanie, dodržiavanie cenovej regulácie, s pravidlami trhu s elektrinou a plynom a s prevádzkovým

poriadkom prevádzkovateľa distribučnej sústavy a siete, so zameraním na dodržiavanie procesu zmeny dodávateľa, ale aj povinností dodávateľa, ktoré má po ukončení zmenového procesu, ďalej na dodržiavanie štandardov kvality, vedenie oddelenej evidencie skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva, pravdivosť podkladov a informácií predkladaných úradu ako aj na plnenie uložených opatrení na odstránenie a nápravu zistených nedostatkov, ak boli v predchádzajúcej kontrole uložené. Regulované činnosti v elektroenergetike boli preverené v 43% kontrolovaných subjektov. Obdobné zameranie kontrol úrad realizoval aj v plynárenstve.

Prehľad kontrolných zistení zameraných na ochranu spotrebiteľa v oblasti elektroenergetiky a plynárenstva

- porušenie § 13 ods. 2 písm. b) zákona č. 276/2001 Z. z. – nedodržanie určeného spôsobu cenovej regulácie a neuskutočňovanie dodávok tovaru a služieb v súlade so schválenými alebo určenými cenami 22 zistení, z toho v oblasti:
 - elektroenergetika 17
 - plynárenstvo 5

- porušenie § 13 ods. 2 písm. g) zákona č. 276/2001 Z. z., § 22 ods. 4 písm. a) a h) zákona č. 250/2012 Z. z. – nedodržiavanie štandardov kvality dodávaného tovaru a poskytovanej služby ustanovených úradom a nepredkladanie úradu vyhodnotených štandardov kvality dodávaného tovaru a poskytovanej služby v rozsahu podľa všeobecne záväzného právneho predpisu vydaného úradom 18 zistení, z toho v oblasti:
 - elektroenergetika 15
 - plynárenstvo 3

- porušenie § 17 ods. 12 zákona č. 251/2012 Z. z. – nevykonanie konečného vyúčtovania v lehote štyroch týždňov po vykonaní zmeny dodávateľa elektriny alebo plynu 5 zistení, z toho v oblasti:
 - elektroenergetika 2
 - plynárenstva 3

Odbor kontroly vybavoval doručené podania v rámci vykonávaných kontrol v regulovaných subjektoch s následným vyvodením právnych dôsledkov voči subjektom, ktoré porušili zákon, ale aj formou odborných stanovísk, pokiaľ na vybavenie podania nebolo potrebné začať výkon kontroly.

Predmetom doručených podaní boli požiadavky odberateľov na kontrolu fakturácie elektriny a plynu, ďalej pochybnosti o správnosti jednotlivých zložiek ceny, problémy súvisiace so zmenou dodávateľa, zmenou odberateľa na existujúcom odbernom mieste, ale aj problémy s prepočtom spotreby elektriny alebo plynu pri poruche meradla. Fenoménom boli podania na uplatňovanie škody spôsobenej neoprávneným odberom v prípadoch, keď prevádzkovateľ distribučnej siete zistil poškodenie overovacej značky na určenom meradle spotreby plynu alebo poškodenie určeného meradla.

Opatrenia krátkodobého charakteru

Úrad, prostredníctvom opatrení na odstránenie a nápravu nedostatkov, uložil regulovaným subjektom vrátiť odberateľom elektriny, tepla a vody finančné prostriedky, ktoré predstavovali rozdiel medzi uplatnenou cenou a cenou, ktorá mala byť uplatnená podľa platných predpisov v celkovej výške 1 008 326,42 eur, z toho odberateľom elektriny 156 893,41 eur.

Opatrenia dlhodobého charakteru

Z dôvodu enormného nárastu vybavovaných podaní ešte v roku 2012 bola v rámci organizačných zmien na úrade presunutá časť agendy vybavovania podaní odberateľov z odboru kontroly na novovzniknutý odbor právny.

Nárast pokračoval aj v roku 2013. Na odbor bolo v roku 2013 doručených 573 podaní fyzických a právnických osôb. Tieto podania sa týkali najmä problematiky zmluvných vzťahov, ale súviseli aj s pôsobením dodávateľa elektriny a plynu, ktorý zdržiaval finančné prostriedky odberateľov vzniknuté z preplatkov a nevystavoval vyúčtovacie faktúry ani po štandardnom fakturačnom období.

5.2 Riešenie sporov

Ak koncový odberateľ elektriny alebo plynu nie je spokojný s výsledkom reklamácie alebo so spôsobom jej vybavenia, môže požiadať úrad o mimosúdne riešenie sporu s regulovaným subjektom (napríklad dodávateľom elektriny alebo plynu). Úrad spor rieši, prostredníctvom odboru právneho, nestranne s cieľom jeho urovnania. Výsledkom úspešného riešenia sporu je uzavretie písomnej dohody, ktorá je záväzná pre obe strany sporu.

V roku 2013 bolo úradu doručených 15 návrhov na mimosúdne riešenie sporu. Štyri návrhy nespĺňali zákonné podmienky na mimosúdne riešenie sporov a následne boli tieto podnety vybavené ako podania/sťažnosti. Ostatných 11 návrhov bolo riešených v rámci mimosúdneho riešenia sporov, ale len v dvoch prípadoch sa podarilo dosiahnuť dohodu. V ostatných prípadoch s mimosúdnym riešením sporu od začiatku nesúhlasil regulovaný subjekt a v niektorých prípadoch zase odberateľ/navrhovateľ nesúhlasil s ústupkom, ktorý bol ochotný poskytnúť regulovaný subjekt.